23.10.2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta (HE 60/2023)

Esityksellä on tarkoitus saattaa voimaan hallituksen ohjelmassaan linjaama kuntoutuksen tukien uudistaminen siten, että nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä lasketaan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle. Lisäksi kuntoutusrahan määrä lasketaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta samalle tasolle kuin kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi ollut oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi. Hallitusohjelman liitetaulukossa toimenpiteiden on arvioitu vahvistavan julkista taloutta vuositasolla yhteensä n. 23 miljoonalla eurolla.

Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän korkeampaa tasoa on perusteltu muun muassa sillä, että järjestelmä kannustaisi nuoria kuntoutumaan työkyvyttömyyseläkkeelle hakeutumisen sijaan. Tältä osin valtiovarainministeriö esitti luonnoksen lausuntovaiheessa kysymyksen, kuinka monelle valinta työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan välillä on tosiasiassa ollut aidosti mahdollinen, ja onko työkyvyttömyyseläke siten se keskeinen vaihtoehtoinen tila, johon verrattuna ammatillisen kuntoutuksen kannustavuutta nuorille tulisi ylipäätään arvioida.

Valtiovarainministeriö huomautti edelleen, että viimeisen 10 vuoden aikana nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen on helpotettu useilla päätöksillä ja myöntöedellytyksiin tehdyillä lievennyksillä.

Vuonna 2014 tuli voimaan lakimuutos (HE128/2013), jonka myötä työkyvyttömyyden uhka poistettiin Kelan ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan myöntöedellytyksistä ja myöntöedellytyksiin lisättiin opiskelukyvyn heikentyminen. Lisäksi säädettiin, että työ- ja opiskelukyvyn arvioinnissa huomioidaan hakijan kokonaistilanne.

Vuonna 2019 tuli voimaan lakimuutos (HE133/2018) nuoren ammatillisesta kuntoutuksesta, jonka myötä 16-29-vuotiaat ovat voineet saada Kelan ammatillista kuntoutusta (ja sen ajalta kuntoutusrahaa) ilman sairaus- tai vammadiagnoosia.

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
kirjaamo.vm@gov.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
registratorskontoret.fm@gov.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

Vuoden 2014 lakimuutoksen myötä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella myönnettävien nuoren kuntoutusrahojen osuus on kasvanut, ja kuntoutusrahan perusteena on harvemmin diagnoosit, jotka johtavat työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen, kuten synnynnäinen epämuodostuma tai kromosomipoikkeavuus.

Esityksessä myös todetaan, että Kelan soveltamiskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että mikäli asiakkaalla on oikeus sekä työkyvyttömyyseläkkeeseen että nuoren kuntoutusrahaan, hänelle myönnetään nuoren kuntoutusraha, eikä asiakkaalla ole oikeutta valita etuuksien välillä.

Taloudellisista vaikutuksista

Esityksessä todetut valtiontaloudelliset vaikutukset vastaavat talousarvioesityksessä vuodelle 2024 arvioituja vaikutuksia.

Maltilliset vaikutukset kuntiin aiheutuvat välillisesti siitä, että muutosten arvioidaan vaikuttavan perustoimeentulotuen tarpeeseen.